

Eénmaal per jaar aflammeren van Flevolandse in juli voor melkveehouders aantrekkelijk alternatief

J. de Boer- (onderzoeker sectie vleesvee en schapen)

Op melkveebedrijven is in het algemeen in het najaar veel gras over wanneer de koeien opgesteld worden. Dit gras kan door schapen en lammeren tot waarde worden gebracht. In een systeem met een aflamperiode in juli is het mogelijk om op natuurlijke wijze een drachtigheidspercentage te halen van 87% en een worpgrootte per toelaten ooi van 2,26. Door een betere benutting van herfstgras en afzet buiten het seizoen is het saldo bij dit systeem hoger dan bij een traditioneel systeem met één aflamperiode in het voorjaar.

Inleiding

Op veel melkveebedrijven is een ruime ruwvoervoorziening ontstaan. Hierdoor is er bij het opstallen van de melkkoeien in de herfst vaak nog een vrij grote hoeveelheid weidegras aanwezig die nog benut kan worden (500 tot 800 kg ds per ha). Schapen kunnen dit gras tot waarde brengen. Probleem hierbij is dat bij de traditionele houderijsystemen de opname van de schapen in de herfst niet hoog is. Er zijn vaak geen vleeslammeren meer aanwezig en de behoefte van de oaien is op dat moment niet hoog. Een mogelijkheid om de opname als koppel te verhogen is de oaien in de zomer te laten lammeren. De afzet van de vleeslammeren is dan buiten het normale seizoen, hierdoor is de opbrengstprijs hoger. Verder is de arbeidsbehoefte in het voorjaar lager. Deze piek in de arbeidsbehoefte ligt nu in juli. Voor een aantal melkveebedrijven zal dit beter passen dan een hoge arbeidsbehoefte in het voorjaar. Een nadeel van het opschuiven van het aflamseizoen is het afnemen van de vruchtbaarheid aan het eind van het bronstseizoen.

In dit onderzoek is nagegaan of een produktiesysteem met een aflamperiode in juli, zonder gebruik te maken van bronstinductie, kan concurreren met een traditioneel systeem met een aflamperiode in het voorjaar. Gezien deze doelstelling is er bij de systeemontwikkeling gekozen voor de Flevolander.

Het opwekken van bronst door middel van sponzen en een injectie met PMS bij andere rassen is niet bekeken, omdat dit kostenverhogend werkt en de resultaten sterk wisselend zijn. Daarnaast willen consumenten een zo natuurlijk mogelijke houderij; bronstinductie en gebruik van PMS passen dan minder.

Opzet systeem

Gedurende de jaren 1990 en 1991 zijn op de Waiboerhoeve ieder jaar ongeveer 75 Flevolander oaien ingezet voor het ontwikkelen van een systeem waarbij er één aflamperiode in juli is. Van deze 75 oaien worden jaarlijks ongeveer 15 oaien gedekt door een Flevolander ram. Deze oaien zorgen voor het voortbrengen van fokmateriaal. De rest van de oaien werd gedekt door Texelse rannen voor de vleeslamproductie.

De oaien zijn gedekt op stal in februari. Dit zou ook buiten kunnen maar er moet dan wel voor een ruim aanbod van gras gezorgd worden. Bovendien moet men rekening houden met een mogelijke hergroeivertraging van het gras. Het grasaanbod op het schapenbedrijf van de Waiboerhoeve was niet voldoende om in februari de oaien nog weidegang te kunnen bieden (land kaal). De oaien zijn begin januari opgesteld en vervolgens gevoerd met kuilgras en 300 gram A-brok per dag.

Er is een kleine hoeveelheid A-brok gevoerd omdat bekend is dat rassen uit de Finkruising een hogere koperbehoefte (Cu) hebben dan de Texelaar. Tijdens de dekperiode kan men Finkruisingen dan ook het beste rundveebrok voeren. De normen gaan uit van minimaal 15 mg per kg ds voor Finkruisingen. Gras en voordroogkuil bevatten gemiddeld slechts 8,5 mg Cu per kg ds. Er is bijgevoerd met rundveebrok omdat deze brok veel meer koper bevat dan schapenbrok; resp. 25 tot 35 mg en 12 mg Cu per kilogram.

In februari zijn de oaien tot de ram toegelaten voor maximaal 3 dekcycli.

Omdat een teruggang in voerniveau kort na de dekperiode ongunstig is wordt na de dekperiode naast graskuil, nog gedurende 4 weken 200 gram

De gemiddelde worpgrootte is vergelijkbaar met een 3 maal per twee jaar systeem.

A-brok per dag verstrekt. Tevens kan op deze wijze ook beter aan de koperbehoefte worden voldaan.

Het inscharen vond plaats zodra er voldoende grasaanbod was. Het aflammen is afhankelijk van het weer in de wei of op stal gebeurd. Bij binnen aflammeren is het van belang dat er niet van rantsoen gewisseld wordt. Wisselen van rantsoen kan namelijk gemakkelijk slepende melkziekte veroorzaken doordat de opname sterk kan dalen of zelfs volledig kan stagneren. Bij opstallen moet gedurende enkele dagen stalvoeding met gras plaatsvinden.

De lammeren zijn gespeend op een leeftijd van 10 weken. Daarna liepen ze in de wei totdat de groei lager werd dan 100 gram. Deze groei daling zal vooral veroorzaakt zijn door een lagere drogestofopname uit het gras, en in mindere mate door een daling van de voederwaarde. De groei tot spenen is ruim 200 gram, in de periode na het spenen tot opstallen is de groei het langzaamst namelijk ca. 160 gram. De door ons als laagste gemeten groei was 100 gram. Na het opstallen neemt de groei weer snel toe. Hierdoor is de gemiddelde groei van geboorte tot afleveren voor de rannen 197 gram en voor de ooilammeren 173 gram. Tijdens de weideperiode vindt er geen krachtvoerverstreking plaats. Het moment van opstallen is ook sterk afhankelijk van de weersomstandigheden (een dik sneeuwpakket

e.d.). Zowel de vleeslammeren als de oudere oaien zijn begin januari opgesteld. De vleeslammeren zijn afgemest op een rantsoen van onbeperkt kuilgras met 500 gram rundveebrok. Jonge fokooitjes worden in de herfst opgesteld. Deze oitjes krijgen dan een rantsoen van kuilgras en 200 gram rundveebrok. Dit geeft een betere groei en voorziet beter in de koperbehoefte dan wanneer de dieren in de wei blijven tot januari.

Drachtigheid

De aantrekkelijkheid van een systeem met één aflamperiode in de zomer wordt naast de opbrengstprijzen van de lammeren sterk bepaald door het aantal lammeren dat er geboren wordt. Drachtigheid en worpgrootte zijn dus van groot belang. Het drachtigheidspercentage van een systeem met Flevolandse oaien die éénmaal per jaar in februari gedekt worden is gemiddeld 87%. Bij de eerste worps oaien is dit 76% en bij de oudere oaien 90%.

Het blijkt dat zonder bronstinductie bij dit systeem redelijke drachtigheidspercentages gehaald kunnen worden.

Worpgrootte

In tabel 1 is de worpgrootte per toegelaten en per geworpen ooi weergegeven.

De worpgrootte van de werpende oaien ligt op hetzelfde niveau als bij de oaien uit een 3 maal

Tabel 1 Worpgrootte per toegelaten ooi en per geworpen ooi

	Worpgrootte toeg/ooi	Worpgrootte gew/ooi
Gemiddeld	2,26	2,59
1 ^e -worps	1,44	1,88
Oudere ooiën	2,48	2,76

per twee jaar systeem. De worpgrootte per toegelaten ooi kan wel lager liggen als gevolg van het lagere drachtigheidspercentage. Uit tabel 1 blijkt dat gemiddeld 2,2 lammeren per toegelaten ooi goed mogelijk is.

Afzet lammeren

In tabel 2 staan de gemiddelde aflevergegevens van de vleeslammeren uit dit systeem. Het betreft hier in alle gevallen een classificatie na slachten. De leeftijd bij afleveren was voor de rammen 191 dagen en voor de oilammeren 211 dagen. De gerealiseerde groei van geboorte tot afleveren is voor de rammen ruim 195 gram en voor de oilammeren ruim 170 gram per dag. De groei per dag ligt op een lager niveau dan bij een systeem met lammeren die in het voorjaar worden geboren. Dit is echter ook één van de doelstellingen van het systeem: groei met zo weinig mogelijk kosten. Dit heeft tot gevolg dat er vooral groei moet plaatsvinden op herfst- en wintergras. Pas wanneer de groei lager is dan 100 gram, door onvoldoende droge-stofopname uit gras, gaan de lammeren op stal en worden dan slachtrijs gemaakt op een rantsoen van bijvoorbeeld onbeperkt kuilgras met 500 gram rundveebrok.

Door de minder snelle groei worden de dieren afgezet in de periode half januari tot eind februari. In deze periode is er weinig aanvoer, dit resulteerde in een hogere opbrengstprijis per kilogram geslachtgewicht dan bij afzet in oktober/november.

Financieel aantrekkelijk!

Met behulp van het saldomodel van het LEI-DL0 is de rentabiliteit van het houden van Flevolandse, die in juli aflammen, vergeleken met een gangbaar systeem met Swifter ooiën. Bij de

Swifter is gerekend met een worpgrootte van 1,98 lam per toegelaten ooi, bij de berekeningen voor de Flevolander zijn de technische gegevens gebruikt uit dit onderzoek. De opbrengstprijis voor een Swifter eindprodukt bedraagt f 146,- en die voor een Flevolander eindprodukt bij afzet in januari/februari f 145,-.

Het model gaat uit van een zelfvoorzienende ruwvoersituatie, waarbij de schapen in de zomer op een afgescheiden gedeelte van het bedrijf lopen. Van dat gedeelte wordt ook het benodigde ruwvoer voor de winterperiode gewonnen. In de herfst, als het rundvee op stal staat, krijgen de schapen de gehele bedrijfsoppervlakte ter beschikking. Bij het systeem met Swiften kunnen alleen de ooiën het gras in november en december benutten, de lammeren zijn dan al verkocht. Uit de gemaakte berekeningen blijkt dat er bij de Swifter 14 ooiën per ha ruwvoeroverschot gehouden kunnen worden en bij het systeem met Flevolandse 16. De arbeidsbehoefte zal bij het systeem met Flevolandse dus iets hoger zijn.

In de berekening is uitgegaan van een prijs van f 7,50 per kilogram geslachtgewicht (U⁰ 2⁺.) Dit betekent dat de Swifter eindprodukten f 7,00 per kg geslachtgewicht opbrengen bij afzet in het najaar. De eindprodukten uit het systeem met éénmaal lammeren worden afgezet in januari en februari. Als gevolg van de lagere beveleesheid en hogere vetbedekking zouden deze karkassen bij afzet in het najaar f 6,75 per kilogram geslachtgewicht opbrengen. Maar door de verkoop in januari en februari is de prijs per kilogram geslachtgewicht hoger (seizoensverloop). Het gemiddeld prijsverschil tussen oktober en februari was de afgelopen 5 jaar f 1,10, maar het prijsverschil neemt de laatste jaren af. In de berekening is met f 0,75 verschil gerekend, de verwachting is dat dit prijsverschil voor de komende jaren reëel zal zijn. In tabel 3 staan enkele kosten en opbrengsten weergegeven.

Uit de tabel blijkt dat het systeem waarbij Flevolandse éénmaal per jaar in juli lammeren gunstig uit komt qua saldo per hectare bij

Tabel 2 Enkele afzetgegevens van vleeslammeren

	Leeftijd	Groei	Koudge- slacht gewicht	Bevelees- heid	Vetbedek- ding
Ramlammeren	191	197	19,7	R ⁰	2 ⁺
Oilammeren	211	173	19,5	R ⁺	3-

Tabel 3 Saldo per hectare bij zelfvoorziening (gld)

	Swifter	Flevolander juli
Opbrengsten	4400	5350
Dierkosten	1850	2250
Graslandkosten	1050	1050
Saldo	1500	2050

zelfvoorziening. Dit heeft twee duidelijke oorzaken.

1. Er kunnen meer oaien per hectare gehouden worden omdat een groter deel van de grasopname komt uit herfstgras, wat anders als verloren beschouwd werd.
2. De kilograprijs is door afzet in januari en februari hoger, waardoor de vleeslammeren van de Flevolander nu hetzelfde opbrengen per kilogram geslacht gewicht dan die van de Swifter. Zelfs als er geen prijsverschil meer zou zijn door seizoeninvloeden, dan nog is het saldo van het systeem met Flevolandse die éénmaal per jaar lammen in juli f 150,- hoger dan het traditionele systeem met Swifters.

Toepassing

Het éénmaal per jaar lammeren biedt goede mogelijkheden bij een ruim grasaanbod. Vooral melkveebedrijven kunnen dit systeem gaan toepassen. Voor melkveebedrijven geldt dat het voorjaarsgras in hogere mate aangewend kan worden voor ruwvoer-winning en beweiding, en het hetfstgras kan in hogere mate worden benut door de schapentak. Ook qua arbeidspiek zal het systeem voor een aantal bedrijven beter passen dan bij lammeren in het voorjaar.

Maar in de akkerbouw liggen ook mogelijkheden. De oaien weiden dan in het voorjaar op kunstweide en in het najaar wanneer bij de lammeren de grasopname stijgt is er vaak een graszaadstoppel aanwezig of is er gras wat ingezaaid is als groenbemester beschikbaar.

Er zal voor de verzorging van de 2 extra oaien met lammeren echter wel iets meer arbeid nodig zijn in het systeem met Flevolandse, maar deze arbeidspiek komt op een gunstiger moment (juli). Wel is er stalruimte nodig voor het afmesten van de lammeren in de wintermaanden.

Het schaap met vijf lammeren komt niet veel voor.